

Az egészséges ember átlag 75–85 éves korig, sőt tovább is él; a nők átlagos életkora általában nagyobb. Az élettartam függ a szervezet egészséges voltától, az életmódtól és a foglalkozástól.

III. Összefoglalás. Mi jellemzi az egyes életkorokat?

Ha vigyázunk egészségünkre, megtartjuk és megtanuljuk az egészség fenntartására vonatkozó szabályokat; ha foglalkozásunkat testi és szellemi erőnkhez mértén választjuk meg és *tisztán, józanul és mérsékelten élünk*, hosszú kort érhetünk el.

1940. december 2. hete.

Alkotmánytan.

VIII. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Az államok egymáshoz való viszonya.

Nevelési cél: Nem egyedül élünk a világon.

I. Előkészítés. a) Érdeklődés keltés. Utalás a háborúra.

b) Célkitűzés. Az államok békés úton is érintkeznek egymással. Egymás nélkül nem élhetnek, egymásra vannak utalva, akár egy államon belül az egyes emberek. Beszéljünk ma az államok egymáshoz való viszonyáról.

II. Tárgyalás. Az államok egymással állandó összeköttetésben, érintkezésben vannak. Szellemi és anyagi érdekeik miatt egymásra vannak utalva, így nem élhetnek egymástól elszigetelten. Az államoknak különösen gazdasági érintkezése fontos. Hazánkba is hoznak idegen országokból nyersanyagot, amit mi itthon feldolgozunk, s mi is szállítunk nyersanyagot idegen államokba, melyekért cserébe más anyagot, fegyvert, vagy készárukat kapunk. Az államok között tehát állandó árucseré folyik. Csak az idegen államokkal fenntartott összeköttetés mellett szerezheti meg minden állam azokat a szükséges javakat, amelyekből saját államának természeti kincsei között egyáltalában nincs, vagy abból kevés van, vagy azok előállítására nincs berendezkedve. A megcsonkított Magyarország területén pl. jelenleg nincs kőszén, vagy nem elég, szükségünk van tehát egy olyan állammal gazdasági összeköttetést keresni s létesíteni, mely hazánkat a szükséges sóval ellátja. Az államok terményeik és gyártmányaik fölöslegét csak az idegen államokkal való érintkezés révén tudják megfelelően értékesíteni. Az államok polgárai tehát különféle okokból egymást felkeresik, egymással üzleteket kötnek, munkát vállálnak idegenben, más államokban üzemeket létesítenek, ott tanulmányokat folytatnak, eszméiket, gondolataikat kicserélve, egymástól tanulnak.

Az államok egymással való érintkezésükben bizonyos szabályok szerint járnak el. Így szabályozzák az államok között lebonyolító személy- és áruforgalmat. Ezekben megállapodnak egymással, vagyis *szerződéseket* kötnek. Az államok között lét-

rejött megállapodásokat, szerződéseket *nemzetközi szerződéseknek* nevezzük.

Nemzetközi szerződéseket kötnek pl. a tengerek s több országot átszelő folyamok közös használatára, a különböző államok vasútvonalainak kölcsönös használatára, az átviteli (transitó) kereskedelem lebonyolítására stb. A nemzetközi szerződések közül azokat, amelyek az áruforgalom szabályozására, az áruk után fizetendő vámok megállapítására vonatkoznak, *kereskedelmi szerződéseknek* nevezzük.

De nemcsak gazdaságilag szerződnek az államok egymással, hanem szövetkeznek egymás támogatására, segítségére, megvédésére is. Szövetkeznek arra az esetre, ha valamely ellenséges indulatú állam megtámadja őket. Az ilyenek *szövetségi szerződések*. A háború után kötött szerződés: a *békeszerződés*. Ebben a győztes és legyőzött államok újból megállapítják az országhatárokat. Nemzetközi szerződésekkel megállapítják a külföldön élő idegen honosok jogait, védelmét, vagy megállapodnak abban, hogy a bűncselekmény elkövetése után külföldre menekült gonosztevőt egymásnak kiadják, stb.

Az államok szűkebb *szövetségbe* is társulnak egymással. Így a régi német birodalom területén 26 állam alkotott, az Egyesült Államokban közel 50 állam alkot egy államot (*szövetségi állam*.) Ha két állam egy uralkodó alatt társul szűkebb szövetségbe: *államszövetség*.

Az államok arra is törekednek, hogy egymással a békés érintkezést fenntartsák. Békés viszonyok között nem is avatkoznak egymás belügyeibe. Minden állam arra törekszik, hogy államának nyugalmit biztosítsa, az állam területét, polgárainak érdekeit idegen államokkal szemben megvédelmezze. Az előforduló ellentétek kiegyenlítését békés úton kísérelik meg. Az egyes államok követeket küldenek az idegen államokba. A követek az állam fővárosában tartózkodva, közvetítik az államok kormányainak kívánságait. Jelentést tesznek hazájuk kormányának minden olyan ügyről, melyek saját államukat érdekli. Figyelemmel kísérik mindazon mozgalmakat, jelenségeket, melyek saját hazájuk hasznára, vagy kárára lehetnek. Védik saját hazájuk idegen államban élő polgárait, akik üldöztetés, vagy veszedelem idején náluk oltalomban részesülhetnek (területen kívüliség: a követ háza nem tartozik az illető országokhoz, hanem úgy tekintik, mintha az a saját államának része volna.) Engedélyt adnak idegen állampolgároknak a beutazásra stb.

Az államok gazdasági érdekeit képviselik a *konzulok*, akik a kormány megbízásából az idegen államok forgalmasabb városaiban helyezkednek el. A konzulok a kormányt a hazai mezőgazdaságot, ipart és kereskedelmet érdeklő ügyekről tájékoztatják. Feladatuk, hogy a kerületükbe tartozó hazai állampolgárokat szükség esetén megvédjék, tanácsaikkal támogassák. A követek és konzulok utasításait az őket kiküldő állam kül-

ügyminiszterétől kapják, akinek feladata, hogy az állam érdekeit más államokkal szemben megvédje. A külügyminisztert fontos feladatának teljesítésében az alárendelt tisztviselők támogatják.

A követek és konzulok (diplomáciai képviselők) nincsenek alávetve az idegen államok joghatóságának, bíróság elé nem állíthatók, végrehajtás ellenük nem foganatosítható. Ugy tekintik őket, mintha az idegen államnak nem is lennének területén, vagyis *területenkivüliség* illeti őket. A rajtuk esett sérelmet úgy tekintik, mintha azt az államot sértették volna meg, amelyet képviselnek.

III. Összefoglalás. Az államok egymásközt állandó érintkezésben vannak. Az államok diplomáciai képviselői a nagykövetek, követek stb. Gazdasági képviselői a konzulok. A diplomáciai képviselők területenkivüliséggel bírnak. Az államok szövetségbe szoktak társulni. Vannak szűkebb — államszövetségek — és politikai, vagy katonai szerződés alapján létesült szövetségek. (Központi és ántánt hatalmak a világháborúban; nyugati vagy demokrata államok s a velük szemben állók szövetsége.) Az államok zavartalan együttműködését különböző szervekkel igyekeznek biztosítani. (Nemzetek Szövetsége, a Hágai döntőbírótság stb.) A fegyverrel való eldöntés végső eszköz, ami sok pusztulást okoz, amint azt a világháború még a győztes országokban is mutatta.

MESEDÉLUTÁN.

A szeretetről.

Téli dal.

Özike, nyul didereg,
Neszre, zajra megre meg.
Itt a széna, kis bohó!...
Ugy-e jó?
Ugy-e jó?

Barna fákon nincs levél,
Kopár ágon sír a szél.
Gubbaszkodik a madár...
Hol a nyár?
Hol a nyár?

Befagyott a tó, patak,
Erdőn, mezőn hó szakad.
Rözsét cipel lány, anyó...
Hull a hó.
Hull a hó.